

Jalkamyllyn siirtäminen

312/10.00.01.06/2026

KH 08.06.2026

Valmistelija Hallintojohtaja Hanna Saarni, puh. 040 573 6133,
hanna.saarni@forssa.fi ja kaupunginarkkitehti Sirkka Köykkä,

Tausta

Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja museoyhdistys ry on toimittanut kaupungille 11.5.2026 päivätyn tiedotteen, jonka mukaan yhdistys on päättänyt lahjoittaa Kehräämöalueella vuodesta 1965 sijainneen, Forssa-yhtiön ja maanviljelijä Kalle Heikkarin vuonna 1929 lahjoittaman jalkamyllyn Museotila Hevossillalle.

Jalkamyllyn asemaa on arvioitava kaupungin ja Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja museoyhdistys ry:n välisen museotointa koskevan sopimuksen sekä Forssan kulttuurihistoriallisten museoiden tehtävää ja toimialaa koskevien määräysten perusteella.

Kaupunginhallitus on 21.12.2009 § 435 käsitellyt Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja museoyhdistys ry:n museotoiminnan siirtämistä kaupungille vuoden 2010 alusta lukien. Samassa yhteydessä on hyväksytty museotointa koskeva sopimus sekä Forssan kulttuurihistoriallisten museoiden sääntö.

Museotointa koskevan sopimuksen mukaan yhdistys deponoi eli luovuttaa kaupungin pysyvään hallintaan sopimuksessa tarkoitetun irtaimen omaisuuden. Kaupunki vastaa omaisuuden hoitamisesta ja hallinnasta vastaavalla tavalla kuin omasta omaisuudestaan. Käytettävissä olevan selvityksen perusteella valokuvakokoelmista, tekstiiliarkistosta ja museomyllystä ei ole löytynyt erillisiä luovutussopimuksia.

Jalkamyllyn merkitys museokokonaisuudessa

Forssan kulttuurihistoriallisten museoiden säännön mukaan museoiden toimialoja ovat muun muassa tekstiili- ja teollisuusperinne, kansatiede, historia, asuminen ja rakennettu kulttuuriympäristö. Lisäksi Forssan museo toimii Forssan ja Lounais-Hämeen aineellisen kulttuuriperinnön ja taiteen museona. Jalkamyllly liittyy useaan näistä toimialoista. Se on osa alueen teollisuus- ja paikallishistoriaa sekä aineellista kulttuuriperintöä. Mylly täydentää Kuhalankosken ja Kehräämöalueen historiallista kokonaisuutta havainnollistamalla voimanlähteiden kehitystä esiteollisesta vesivoimaan perustuvasta tuotannosta teolliseen valmistukseen, höyryvoimaan ja sähköistymiseen. Lisäksi jalkamyllly liittyy rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kansatieteelliseen perintöön kuvaamalla varhaista tuotantotapaa, työvälineitä ja niihin

liittyvää rakennuskantaa. Forssa on tietävästi ainoa Suomessa sijaitseva kaupunki, jossa on säilynyt nähtävillä kaikki teollisen historian voimanlähteiden muodot.

Näin ollen jalkamylyä voidaan pitää museotoiminnan kannalta merkityksellisenä osana Forssan kulttuurihistoriallista kokonaisuutta. Lisäksi Forssan strategisena tavoitteena on olla omaleimainen ja historiastaan ylpeä, joka tarkoittaa mm. kuntalaisten yhteisten muistijalkien mahdollistamista ja sukupolvitiedon välittämistä. Tältä osin juuri teollisen historian rakenteiden vaaliminen on osa Forssan tarinaa.

Arviointi

Asiassa on arvioitavana toisaalta jalkamylyn säilyminen, ylläpito ja saavutettavuus sekä toisaalta kaupungin oikeus ja mahdollisuus huolehtia siitä osana kulttuurihistoriallista museotoimintaa.

Käytettävissä olevan selvityksen perusteella jalkamyly on ollut kaupungin pysyvässä hallinnassa osana museotoiminnan siirtoa kaupungille. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista, että kaupunki luopuisi hallintaoikeudestaan.

Samalla voidaan kuitenkin pitää mahdollisena, että jalkamyly sijoitetaan toistaiseksi Hevossillan alueelle, mikäli siirtäminen, ylläpito, säilyminen ja kaupungin määräysvalta turvataan erillisellä sopimuksella. Tällainen ratkaisu mahdollistaisi rakennuksen säilymisen, käytön ja esilläolon, mutta turvaisi samalla kaupungin mahdollisuuden myöhemmin liittää jalkamyly uudelleen osaksi omaa museotoimintaansa esimerkiksi teollisen historian tai museoalueen kehittämisen yhteydessä.

Erillisessä sopimuksessa tulee varmistaa ainakin, että:

- kaupunki ei luovu jalkamylyä koskevasta hallintaoikeudestaan
- rakennuksen siirto tapahtuu vastaanottavan tahon vastuulla ja kustannuksella
- vastaanottava taho vastaa rakennuksen hoidosta, kunnossapidosta ja vakuuttamisesta
- rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo ja ominaispiirteet säilytetään
- kaupungilla on oikeus saada rakennus takaisin hallintaansa ja siirtää se takaisin kaupungin osoittamaan paikkaan, mikäli se on tarpeen museotoiminnan tai kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden kehittämiseksi

Esittelijä

Vs. kaupunginjohtaja Timo Finning

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että

1. kaupunki ei luovu jalkamylyä koskevasta hallintaoikeudestaan

2. jalkamyilyn siirtäminen Museotila Hevossillan alueelle voidaan sallia erillisellä sopimuksella
3. sopimuksessa edellytetään, että vastaanottava taho vastaa jalkamyilyn siirtämisestä sekä kaikista siirrosta aiheutuvista kustannuksista
4. vastaanottava taho sitoutuu huolehtimaan jalkamyilyn ylläpidosta, kunnossapidosta, vakuuttamisesta ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämisestä sekä kuljetuksen että sijoituksen aikana
5. sopimukseen otetaan ehto, jonka mukaan kaupungilla on oikeus siirtää jalkamyily kaupungin osoittamaan paikkaan, mikäli tämä on tarpeen kaupungin museotoiminnan, teollisen historian esittämisen tai muun kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden kehittämisen vuoksi.
6. valtuuttaa kaupunginjohtajan neuvottelemaan ja sopimaan sopimuksen muista yksityiskohdista ja allekirjoittamaan sopimuksen.

Päätös